

Boeren 2.0: Midden in Delfland

Dit is het zevende artikel in de serie Boeren 2.0. Het gaat deze keer om het idee om binnen het programma *Duurzaam boer blijven* een volgende innovatieslag te maken door een nieuw netwerk, onder de naam Midden in Delfland, afgekort *MIND*. De agrarische sector staat centraal als drager van de groene ruimte, maar het gaat niet alleen om agrarische innovaties. Ook groene projecten en projecten die een brug slaan naar de stedelijke omgeving zijn in beeld.

MIND wordt gefinancierd uit de middelen die beschikbaar zijn gesteld ter compensatie van de aanleg van de A4. De gemeente Midden-Delfland is naar voren geschoven als trekker. Kees Boks is vanuit de gemeente belast met *MIND*. Kees Boks: 'De bebouwing in de steden wordt steeds dichter. Er wonen twee miljoen mensen in de directe omgeving. Midden-Delfland heeft hen wat te bieden. Het gebied heeft voor hen een functie te vervullen en die functie is gebaseerd op de agrariërs en de groene ruimte.'

Foto's auteur.

Jeroen van der Kooij met zijn blaarkoppen.

De schouders onder veel ideeën

De oproep om voorstellen in te dienen was zeer succesvol. Innovatiesessies en themasessies hebben bijgedragen om inspiratie op te wekken en ideeën los te maken. De homepage van *MIND* meldt nu al vijftien experimenten, waarvan de helft agrarisch en de andere helft in de sfeer van groene ontwikkelingen en de verbinding tussen stad en land, veelal met een belangrijke agrarische component. Er zullen in Nederland weinig streken zijn waar zo'n betrekkelijk kleine groep agrariërs (rond de 60) de schouders zet onder zoveel ideeën.

Diversiteit

De experimenten zijn zeer divers. Ze gaan over ideeën om de eerste CO₂- en energieneutrale boerderij in Midden-Delfland te ontwikkelen en een idee van de *Vleesmeesters* voor een opwaardering van het vlees van uitgemolken koeien. Ze gaan ook over dierenwelzijn, natuurinclusief boeren, een verbredingstak als recreatie, afzet van streekproducten, het verbeteren van de kansen voor bijen. Het noemen van de namen van enkele experimenten maakt niet de passie zichtbaar van de mensen die er mee bezig zijn. Daarom zijn hieronder twee experimenten wat verder toegelicht.

Boeren in Midden-Delfland

Johan Oosthoek, melkveehouder in de Zouteveense polder, heeft met enkele collega's het experiment *Boeren in Midden-Delfland* aangemeld. Ze willen laten zien hoe het er aan toe gaat op hun bedrijven. Daarmee komt nog geen brood op de plank. Op de vraag waarom hij tijd steekt in een activiteit die geen inkomen oplevert volgt een verhaal uit de grond van zijn hart: 'We zijn elke dag bezig om voor dieren te zorgen. De dieren moeten het goed hebben, gezond zijn. Ze moeten zich op hun gemak voelen. Je voelt de rust in

opbrengst wordt in gewicht uitgedrukt, 1 liter melk weegt net iets meer dan 1 kilo, red.). Met zijn veestapel van 60 melkkoeien plus jongvee is Jeroen overgegaan op blaarkoppen, een traditioneel Nederlands dubbeldoel (vlees en melk) ras met karakteristieke witte koppen. Het jongvee wordt op het bedrijf gehouden tot slachtrijpe leeftijd en in opdracht geslacht. Het vlees gaat in pakketten van vijf of tien kilo rechtstreeks naar de consument.

Er was geen mestoverschot, maar het bedrijfssysteem leidde nog wel tot aanzienlijke emissies en verlies van meststoffen. Jeroen zocht naar mogelijkheden om hier wat aan te doen. Door de toevoeging aan de mest van een Japanse cocktail van micro-organismen vindt snellere afbraak plaats en zijn er minder emissies. Het product van de compostering heet *bokashi*. De nutriënten zijn na 10 weken weer volledig beschikbaar, terwijl dit bij reguliere mest maar beperkt het geval is. Koeien willen niet graag eten van gras dat recent bemest is met dunne mest. Bij *bokashi* is dit geen probleem. Jeroen: 'Zo vallen dingen steeds beter op hun plaats.'

Om het proces goed te laten lopen komt er een rubbermat met gaten op de betonroosters van de melkveestal. De urine lekt hier doorheen en de dikkere mest wordt machinaal verzameld en bewerkt. Dit is het eerste melkveebedrijf in Nederland dat hiermee aan de slag gaat. Als het proces loopt kan het uitgebreid worden met composteerbaar materiaal van elders, bijvoorbeeld de inhoud van groenbakken, en kan een deel van de geproduceerde mest terug geleverd worden voor tuinen en parken. Zo wordt ook die kringloop versterkt.

Aad van Winden

Kees Boks onderhoudt bij de gemeente Midden-Delfland het netwerk *MIND*.

Boven: Blaarkopkalveren.

Midden: Johan Oosthoek in zijn melkstal. Hij kiest voor een carroussel en niet voor een robot, want 'met een carroussel heb je twee keer per dag contact met elke koe.'